

Romuald
Krajewski

Teresa
Perendyk

Kinga
Wojtaszczyk

Konflikt interesów i relacje z przemysłem

Ośrodek Studiów, Analiz i Informacji Naczelnej Izby Lekarskiej we współpracy z Instytutem Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk przeprowadził w okresie styczeń-kwiecień 2013 r. badanie ilościowe na ogólnopolskiej, losowej, reprezentatywnej próbie 983 lekarzy i lekarzy dentystów.

Badanie dotyczyło trzech zagadnień: konfliktu interesów (wyniki tej części przedstawiamy w poniższym artykule), warunków pracy oraz potrzeb edukacyjnych w zakresie kompetencji miękkich oraz funkcjonowania i organizacji systemu ochrony zdrowia. Bardzo dziękujemy za udział w badaniu. Dzięki Państwa zaangażowaniu i cierpliwości (ankieta była bardzo obszerna) uzyskaliśmy ważne informacje o opiniach i problemach naszego środowiska.

W pierwszej części chcieliśmy poznać wiedzę i opinie na temat konfliktu interesów oraz jego znaczenia w różnych aktywnościach zawodowych. Zdecydowana większość badanych, bo aż 69%, spotkała się z pojęciem konfliktu interesów, najczęściej w dyskusjach i publikacjach (**Ryc. 1.**). Wśród lekarzy dentystów istotnie częściej niż wśród lekarzy można spotkać osobę, która nie zetknęła się z tym pojęciem (21% vs. 10%). Tylko 11% respondentów deklaruje, że osobiście

składali deklarację konfliktu interesów i istotnie częściej robili to lekarze niż lekarze dentyści (13% vs. 6%).

Zagadnienie konfliktu interesów jest dość złożone i bardzo różnie rozumiane (**Ryc. 2.**). Odpowiedzi badanych na pytanie, czy zgadzają się z zaproponowaną typową definicją konfliktu interesów, były prawie równo podzielone pomiędzy tych, którzy zgadzają się lub raczej zgadzają się, i tych, którzy nie lub raczej nie zgadzają się, co wskazuje na potrzebę

upowszechniania w środowisku wiedzy o tym zagadnieniu.

Staraliśmy się dowiedzieć, jak środowisko postrzega występowanie konfliktu interesów zależnie od pełnionych funkcji i sytuacji (**Ryc. 3.**). Zdaniem respondentów najczęściej zjawisko to występuje wśród osób pełniących funkcje administracyjne, następnie wśród kierujących zespołami lekarzy. Natomiast najniżej w tym rankingu znalazła się dydaktyka i praca naukowa. Około połowa badanych uważa, że osoby pełniące fachowe funkcje kierownicze, właściciele niepublicznych placówek ochrony zdrowia i osoby administrujące placówkami są najbardziej narażone na konflikt interesów w pracy (**Ryc. 4.**). Podobna część badanych wskazała te funkcje i stanowiska jako narażone na duży lub raczej duży wpływ konfliktu interesów na decyzje terapeutyczne (**Ryc. 5.**).

Zdecydowana większość badanych (93%) zgadza się ze stwierdzeniem, że w sytuacji konfliktu interesów lekarz powinien sam przestrzegać obiektywności w podejmowaniu decyzji i przekazywaniu informacji. 75% zgadza się, że lekarz powinien zgłosić fakt, że znalazł się w sytuacji konfliktu interesów ale nie powinno go to wykluczać z aktywności związanej z wykonywaniem zawodu (**Ryc. 6.**). Podobna liczba respondentów uważa, że w takiej sytuacji lekarz powinien być wyłączony z podejmowania decyzji o charakterze ekonomicznym.

Nieco ponad połowa ankietowanych deklaruje, że przywiązuje wagę do dostępności „Deklaracji konfliktu interesów” w publikacjach, na szkoleniach, zjazdach i konferencjach (**Ryc. 7.**). Lekarze istotnie częściej niż lekarze dentyści wyrażają zainteresowanie dostępnością „Deklaracji”. Większość wyraża przekonanie, że „Deklaracja” jest potrzebna w większości sfer aktywności zawodowej i 83% dostrzega jej przydatność przy podejmowaniu decyzji o zakupie leków i sprzętu medycznego, 82% przy zatrudnianiu lekarzy na stanowiska kierownicze, 71% w publikacjach, 67% w działalności edukacyjnej. 61% badanych wskazuje na znaczenie „Deklaracji” w praktyce klinicznej, w relacjach z pacjentami (**Ryc. 8.**).

Chcieliśmy też dowiedzieć się, jak respondenci oceniają różne sposoby zapobiegania stronniczości związanej z konfliktem interesów. Najczęściej (79%) odpowiedziano, że zgadzam się lub raczej zgadzam się z wymaganiem „Deklaracji konfliktu interesów” w publikacjach naukowych i z ujawnianiem własnych powiązań z przemysłem medycznym pacjentom, którzy mają być poddani badaniom sponsorowanym przez danego producenta. Dwie trzecie badanych zgadza się lub raczej zgadza się z ujawnianiem wszystkich korzyści uzyskiwanych od przemysłu (**Ryc. 9.**).

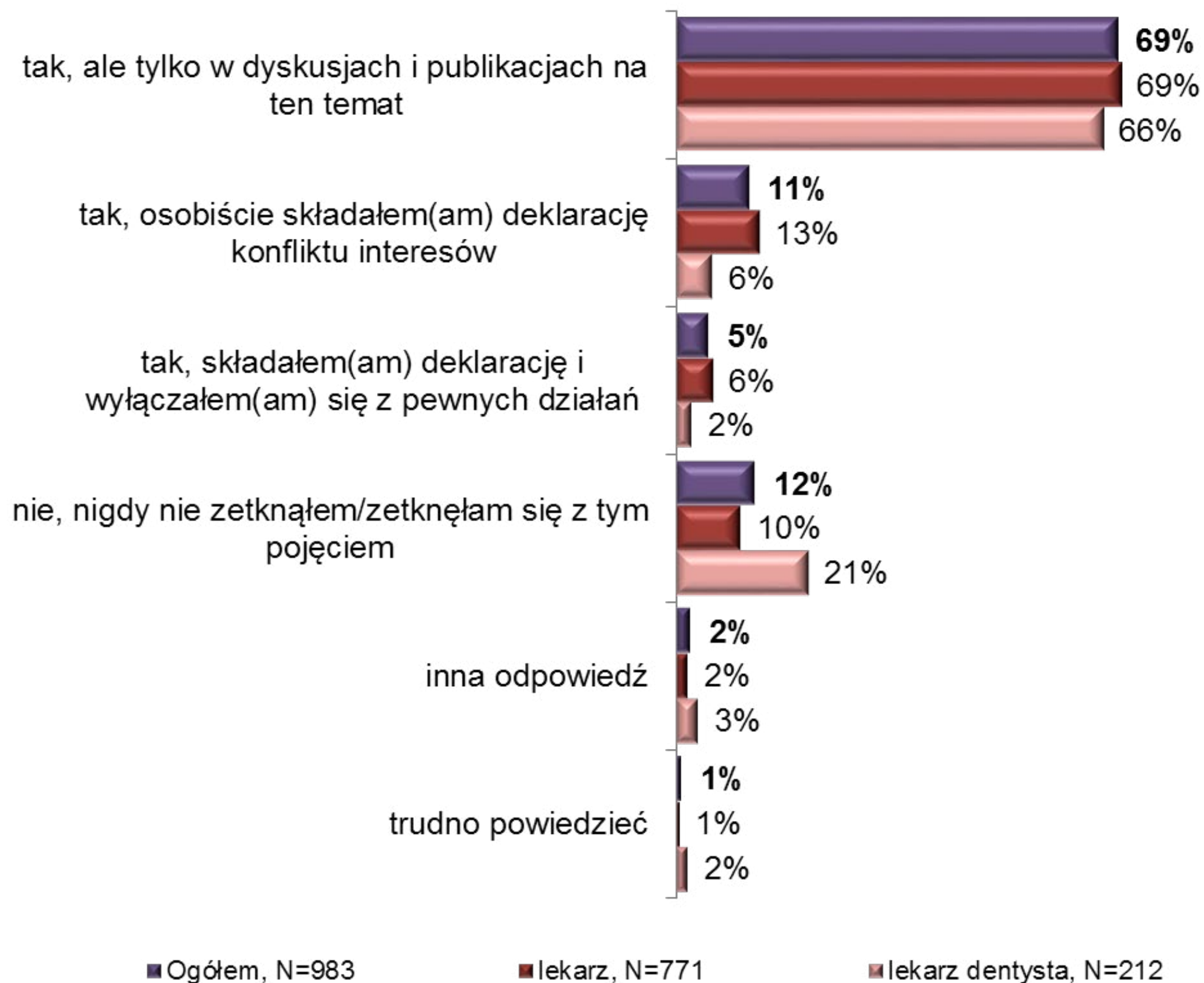
W odczuciu badanych, konflikt interesów dotyczy lekarzy i lekarzy dentyków

w znacznie mniejszym stopniu niż innych grup zawodowych (**Ryc. 10.**). 57% wskazało na duże lub raczej duże znaczenie tego konfliktu w grupie lekarzy, mniej, bo 44% – w grupie lekarzy dentyków, a aż 94% – wśród polityków. Jako grupę, w której konflikt interesów ma najmniejsze znaczenie, wskazano pielęgniarki.

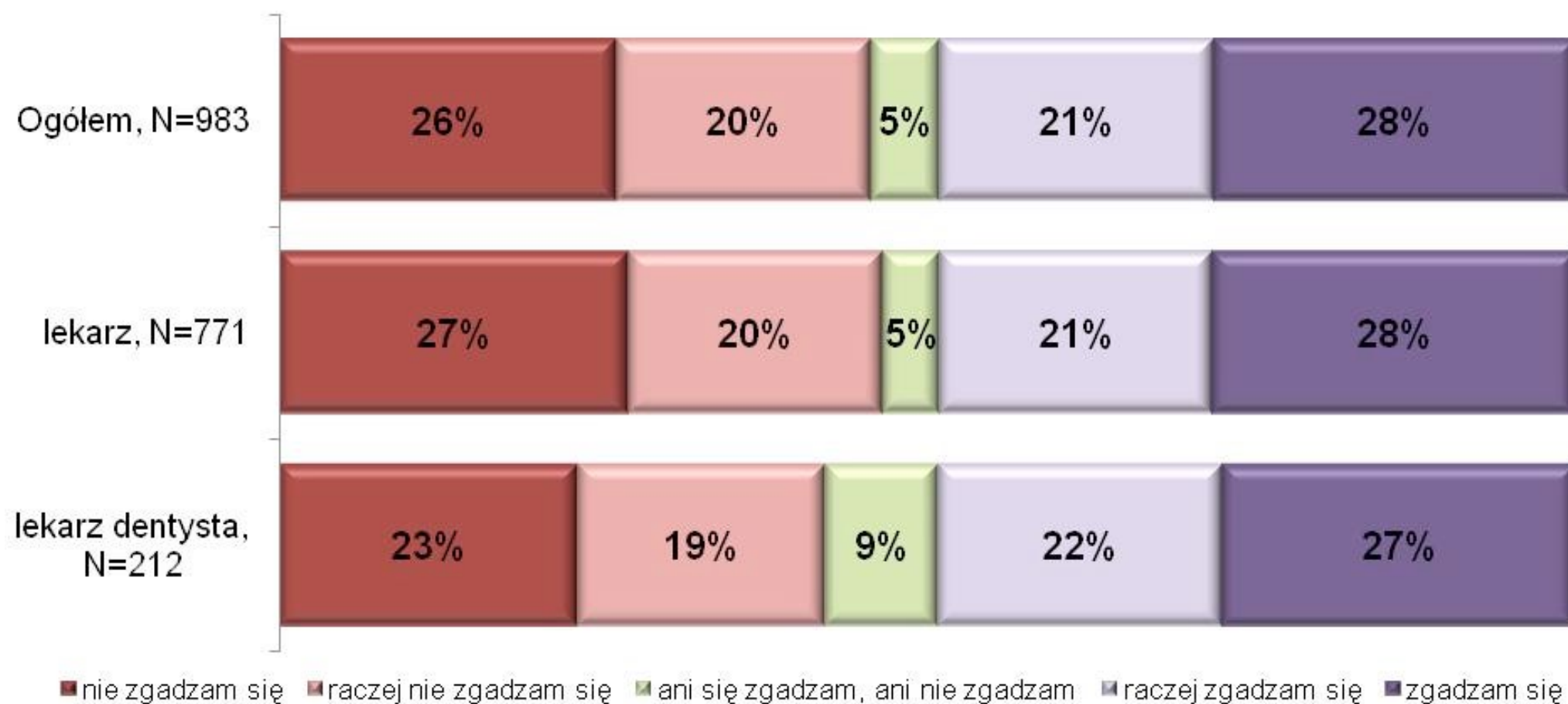
Wyniki tej części badania można podsumować stwierdzeniem, że większość środowiska lekarzy i lekarzy dentyków zna problemy związane z konfliktem interesów oraz sposoby zapobiegania wynikającej stąd stronniczości. Większość opowiada się także za przejrzystością w relacjach z przemysłem. W dodatkowych wypowiedziach zwracano uwagę, że przyczynami konfliktu interesów są nie tylko relacje z przemysłem. Większość środowiska zdaje sobie sprawę z tego, że konflikt interesów jest powszechny i że unikanie stronniczości jest przede wszystkim indywidualnym obowiązkiem każdego lekarza i lekarza dentystry, ale także popiera inne działania, które ograniczają wpływ konfliktu interesów na decyzje terapeutyczne i inne decyzje związane z wykonywaniem zawodu.

W następnych wydaniach „Gazety Lekarskiej” przedstawimy wyniki części dotyczących warunków pracy i potrzeb edukacyjnych.

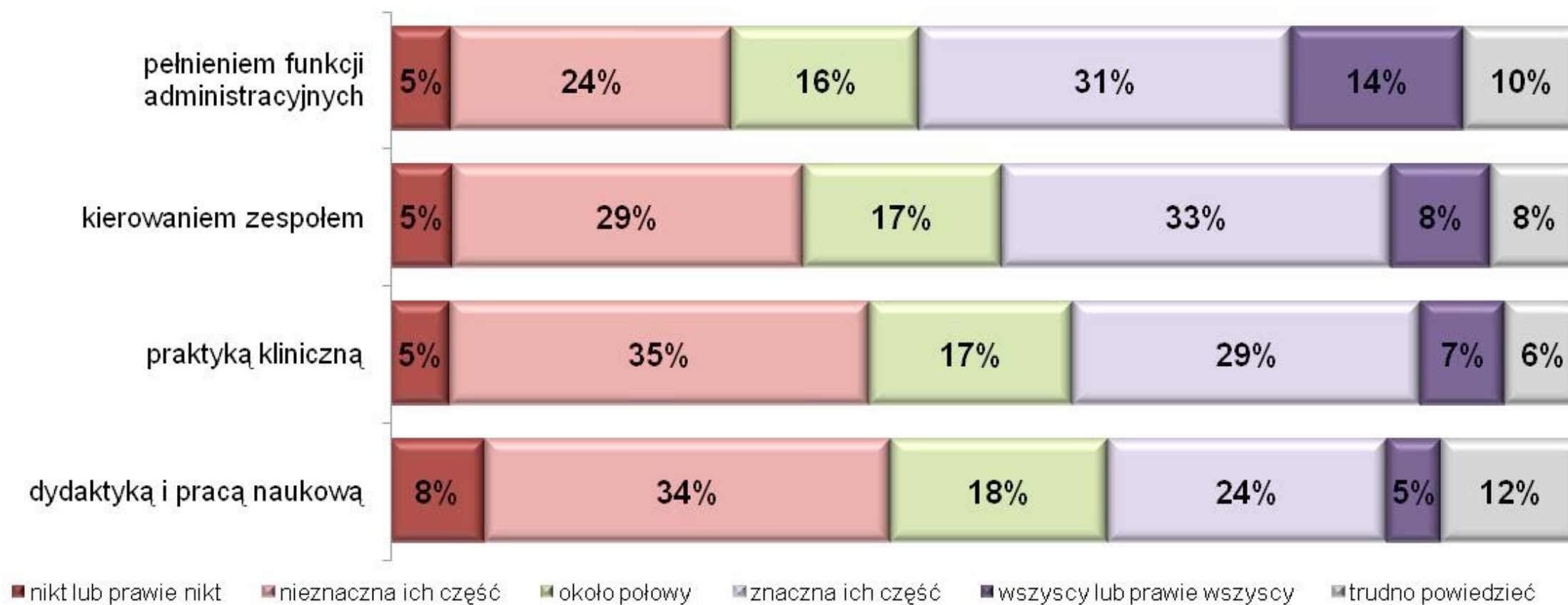
Część badania dotycząca konfliktu interesów była wspierana w formie grantu bez uwarunkowań (unrestricted grant) firmy Roche Sp. z o.o.

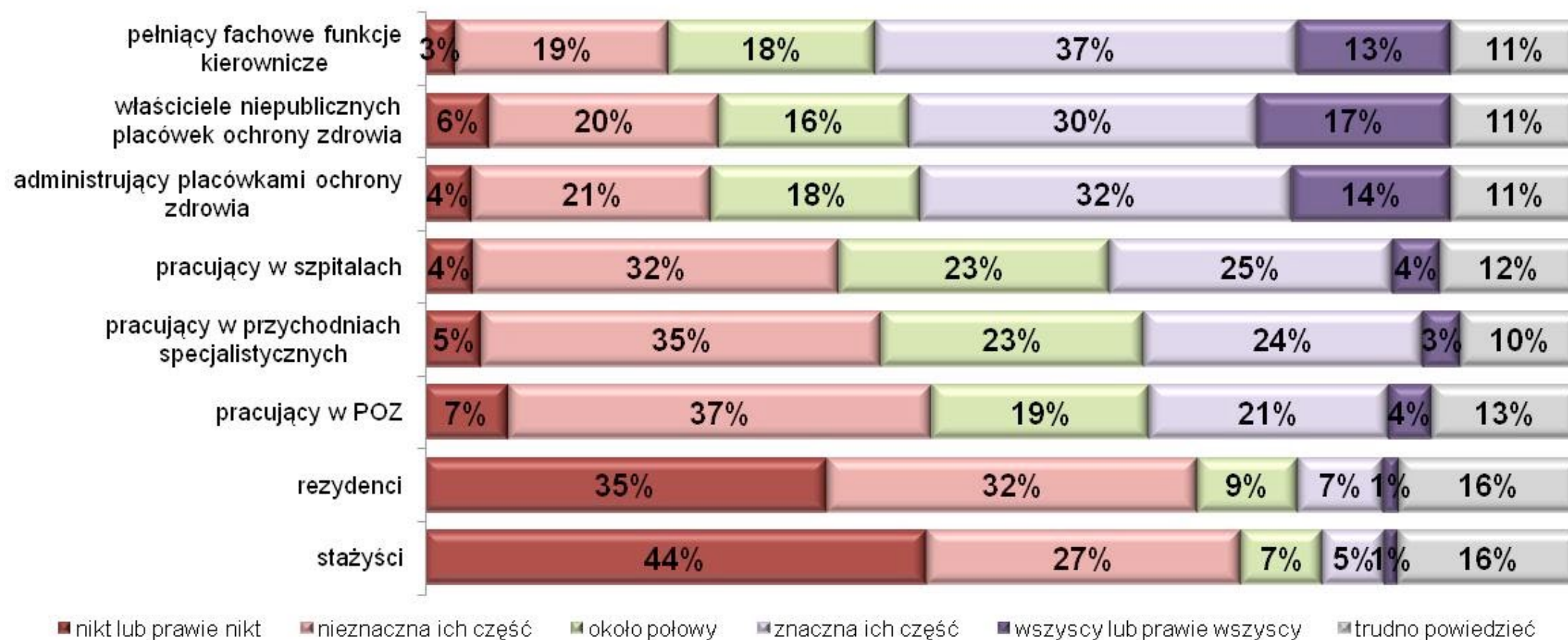
Rycina 1. Czy spotkał(a) się Pan(i) z pojęciem konfliktu interesów?

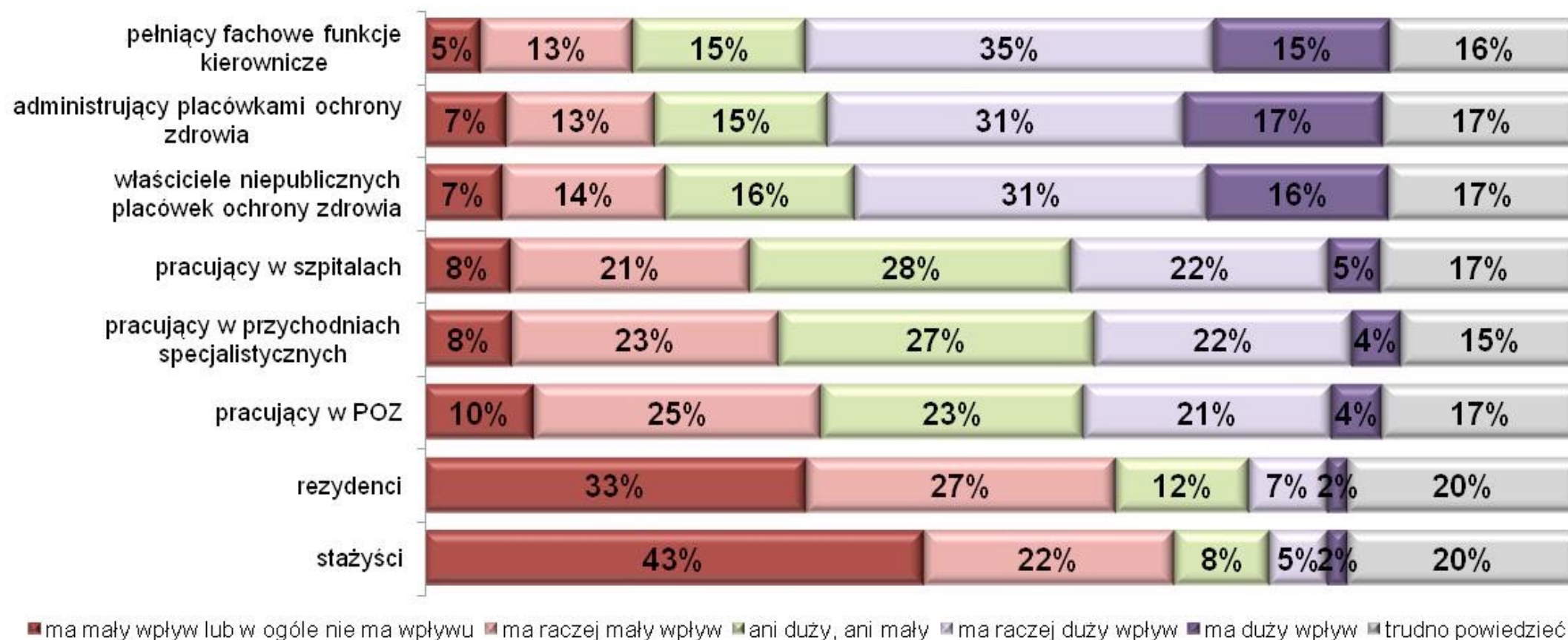
Rycina 2. Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że „konflikt interesów jest to sytuacja, w której na ocenę i decyzję mogą mieć wpływ oczekiwane lub zrealizowane korzyści i korzyść osobista może pozostawać w konflikcie z dobrem pacjenta, obiektywnością naukową lub interesem publicznym lub może wywoływać wątpliwości co do bezstronności i obiektywizmu danej osoby”?

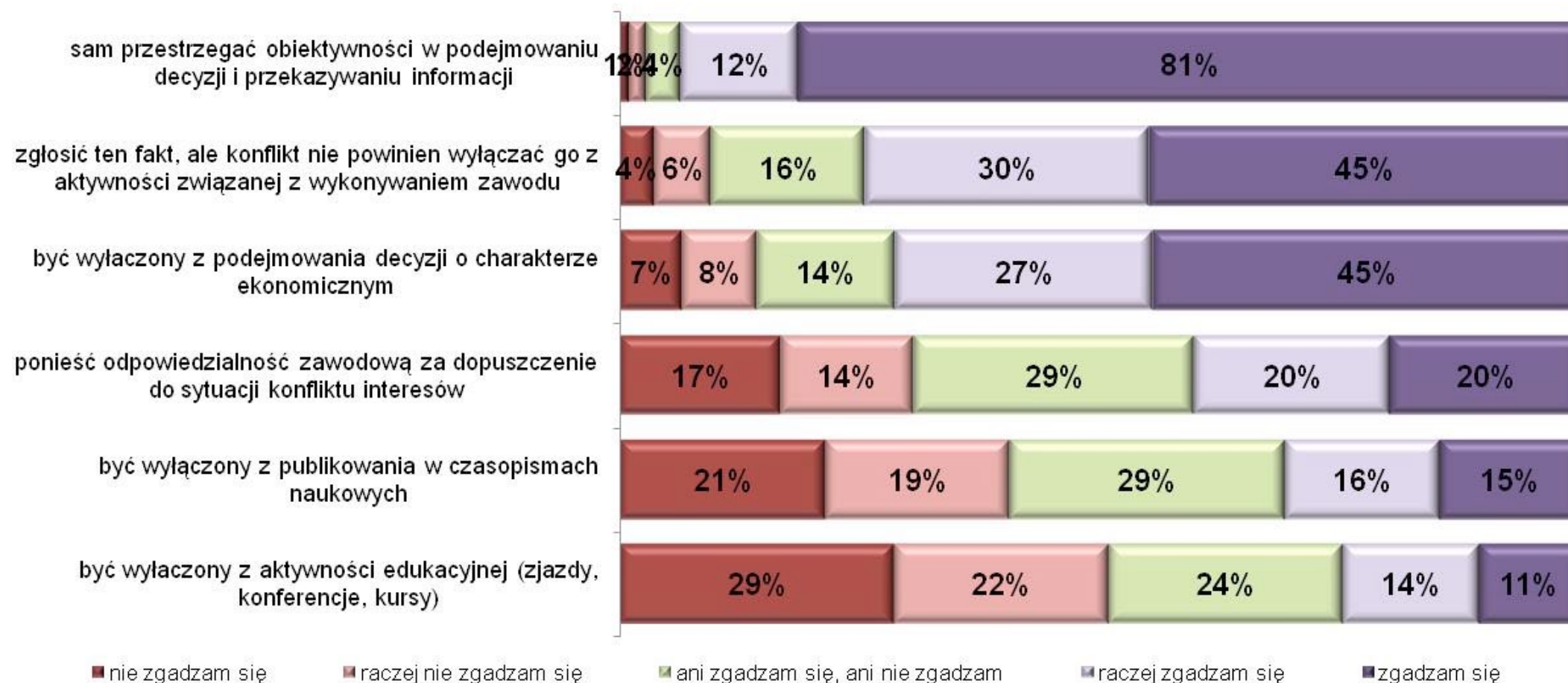
Rycina 3. Jaka część lekarzy, Pana(i) zdaniem, znajduje się w sytuacjach konfliktu interesów związanych z różnymi sferami ich działalności?

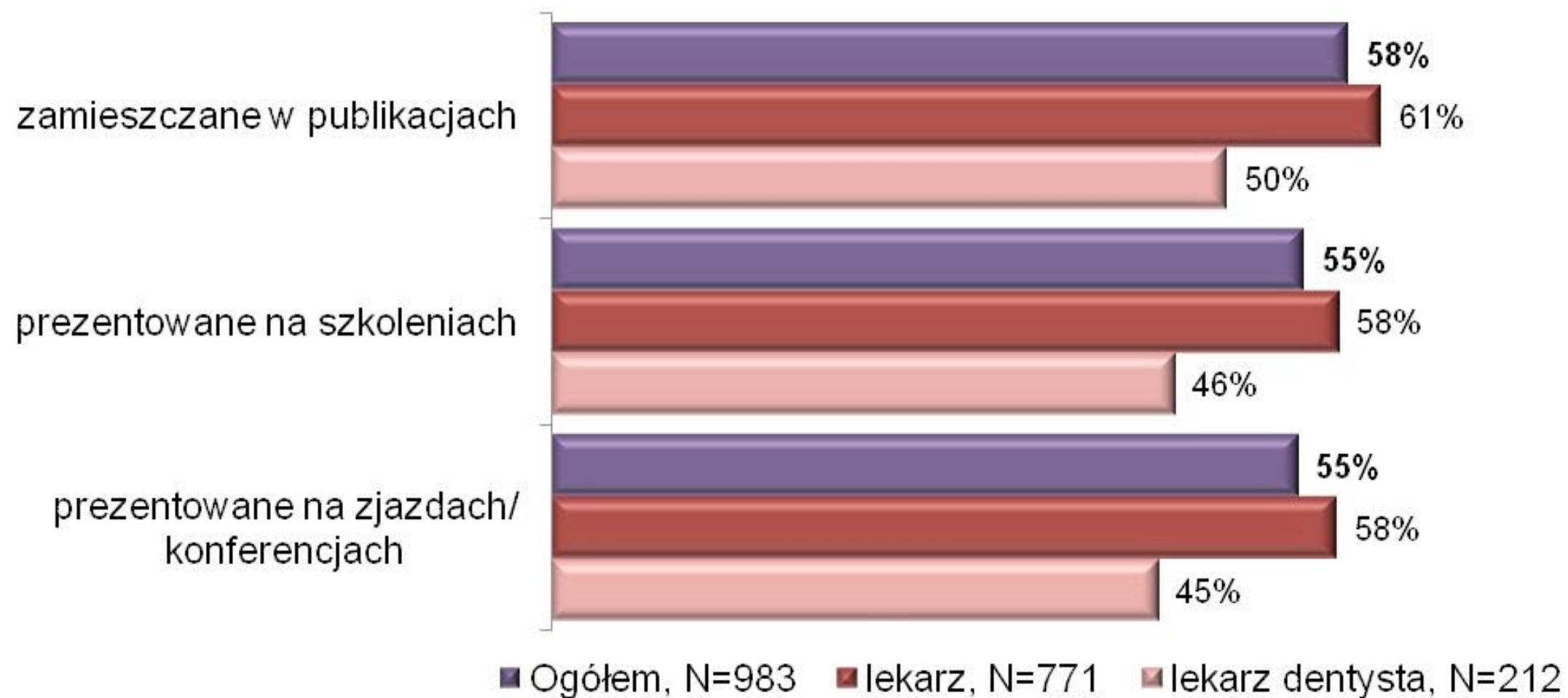
Rycina 4. Jaka część lekarzy należących do poniższych grup znajduje się w sytuacjach konfliktu interesów? Stanowisko/typ placówki.

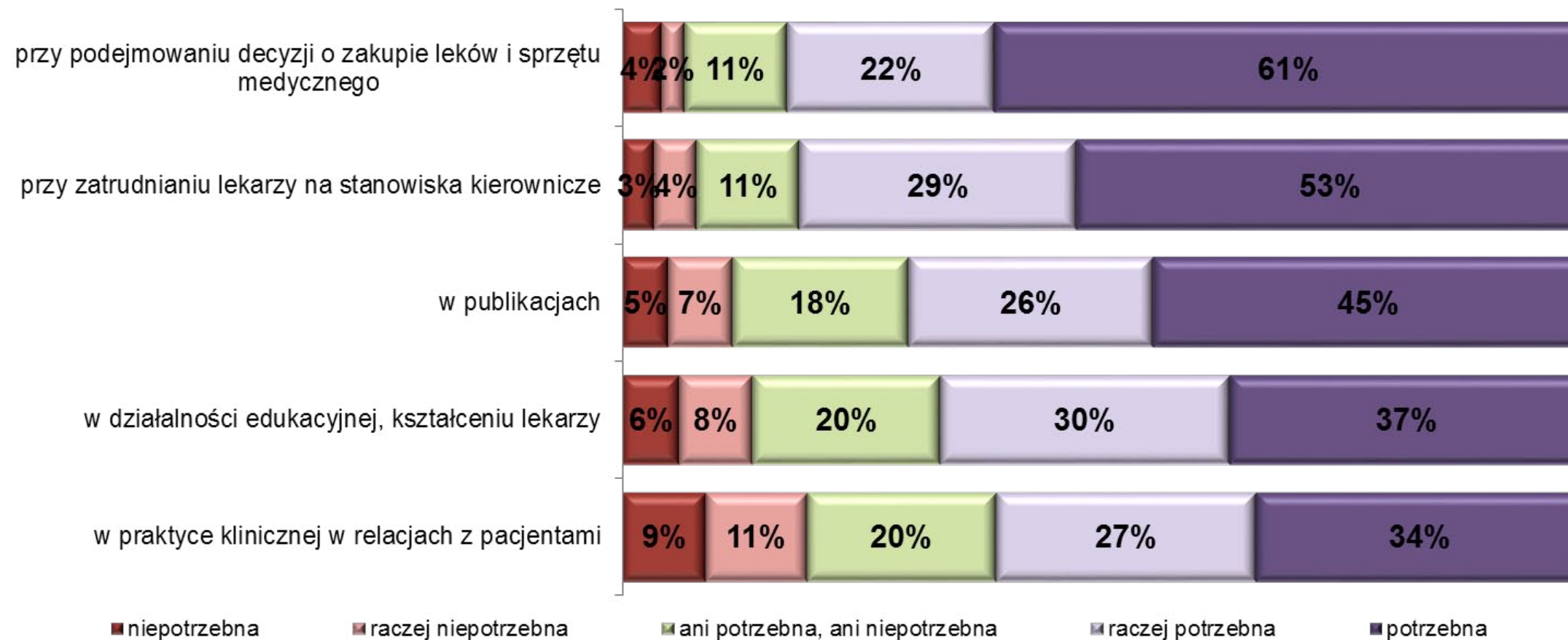
Rycina 5. Opinie o wpływie konfliktu interesów na decyzje terapeutyczne różnych grup lekarzy.

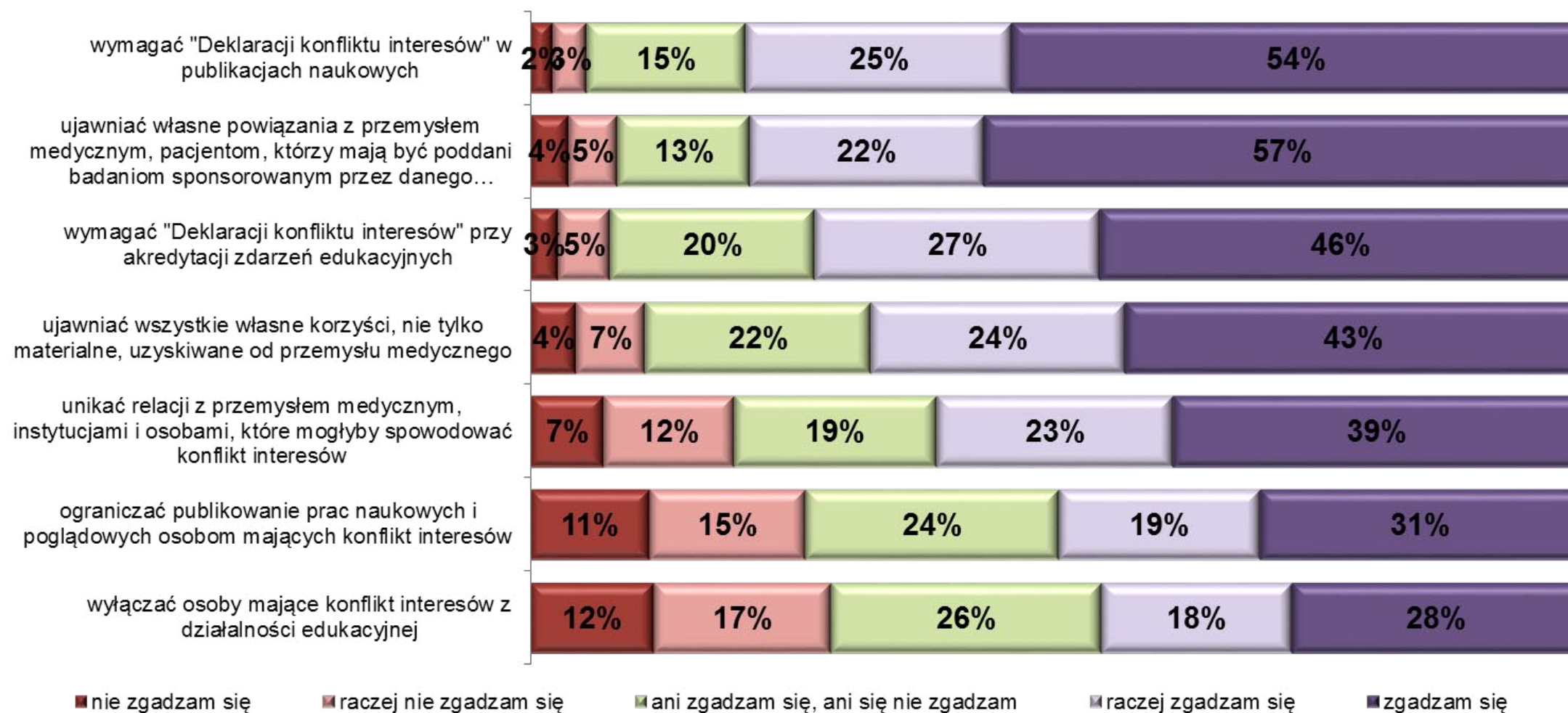
Rycina 6. W sytuacji konfliktu interesów lekarz powinien...

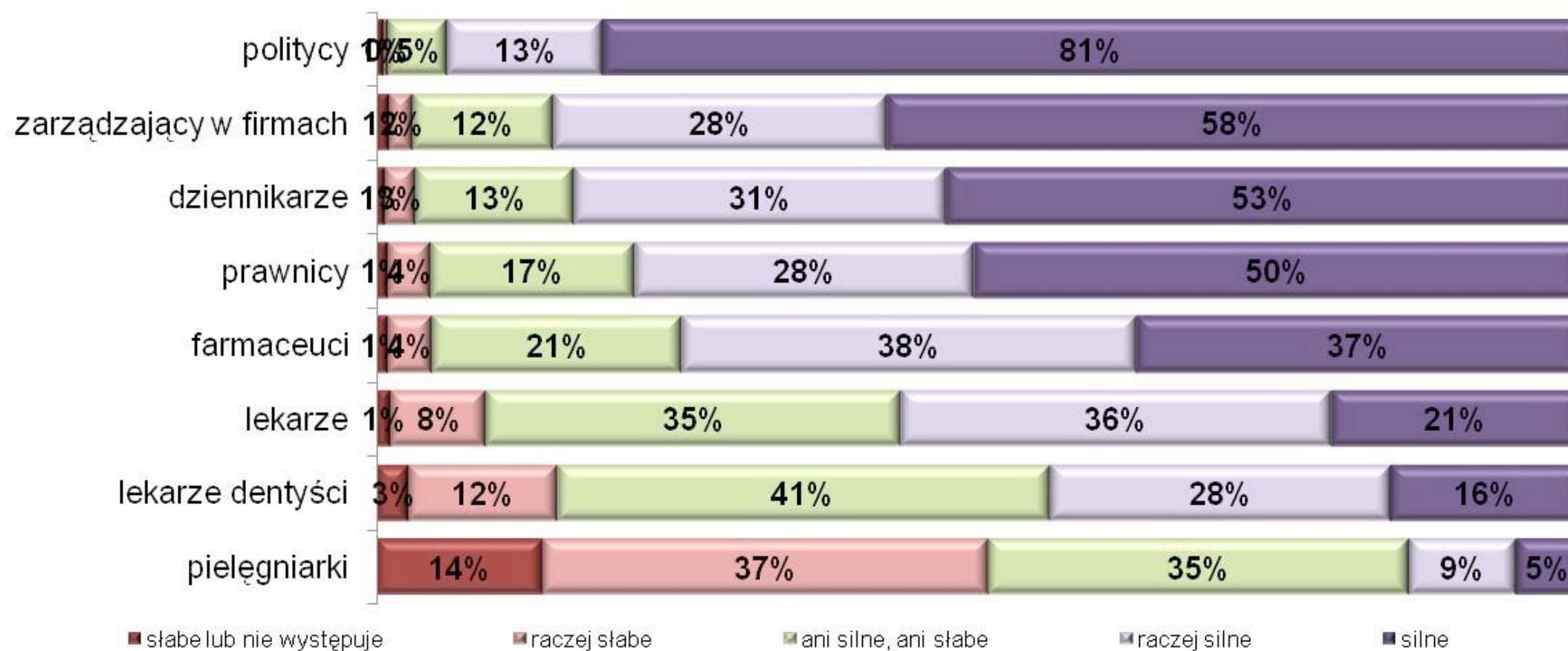
Rycina 7. Czy przywiązuje Pan(i) wagę do dostępności i treści „Deklaracji konfliktu interesów”? Odsetki odpowiedzi „tak”.

Rycina 8. „Deklaracja konfliktu interesów” jest potrzebna/niepotrzebna.

Rycina 9. Aby zapobiec stronniczości decyzji klinicznych w sytuacji konfliktu interesów należy...

Rycina 10. Znaczenie konfliktu interesów w zawodach.